

Pomáhá zachraňovat kriticky ohrožené outloně

Ústečan František Příbrský tráví většinu roku na Sumatře, kde založil nadaci pomáhající outloňům

Pavel Příbyl
redaktor MF DNES

Na začátku byla diplomová práce v oboru Zájmové chovy zvířat na ČZU Praha. Ústečan František Příbrský si jako její téma vybral problematiku ilegálního obchodu se zvířaty. A aby poznal, jak takový obchod skutečně vypadá, vydal se do Indonésie. Navštívil nelegální trhy na ostrovech Sumatra a Jáva.

„Zjistil jsem, že se tu ve velkém množství obchoduje s outloni. Na každém rohu, na ulicích, byli běžně k prodeji. Podle Červeného seznamu ohrožených druhů přitom tyto poloopice patří mezi druhy ohrožené vyhoubením a podle indonéského zákona mají status absolutně chráněného druhu,“ nechápal Příbrský.

Po studii se stal zoologem v zoo v Ostravě a koordinátorem všech ochranných aktivit zahrady. Reakce na sebe nenechala dlouho čekat a Příbrský na Sumatře založil nadaci Kukang, jež pomáhá právě outloňům vážavým.

Proč jste se v roce 2015 rozhodl založit nadaci Kukang?

Chtěl jsem, aby se outloni chránili v přirozeném prostředí. Jedním z důvodů, proč je do té doby úředníci nezabavovali obchodníkům a pytlákům bylo, že tu neexistovalo místo, kam by je mohli umístit. Tím pádem trh s nimi bujel dál. Rozhodl jsem se, že svou diplomku specializuji přímo na vznik modelu záchranného centra pro zabavenou faunu v oblasti Severní Sumatry. Postupně jsem začal shánět partnery a lidi, kteří by projekt podpořili. A když jsem dokončil školu, vydal jsem se do Indonésie. Od té doby trávím ročně na Sumatře přibližně tři čtvrtě roku. Vybudovali jsme tu záchranné centrum pro zvířata, ale zaměřujeme se i na vzdělávání místních dětí, práci s komunitami a další projekty. Nadace zaměstnává 14 Indonésanů a máme i tým asi patnácti skvělých českých i zahraničních dobrovolníků.

Vraťme se k trhům se zvířaty. Jak vůbec vypadají?

Vedle sebe je třeba 15 obchodů, v kterých se prodávají zvířata. V jednom psi a kočky, v druhém rybičky, v dalším ptáci a savci. Je to taková alternativa českého zverimexu, kde si lidé kupují domácí mazlíčky. Problém je v tom, že ve spoustě z nich mají i chráněná a ohrožená zvířata. Často se říká, že na trzích, v tom šlepeném vedru a ošklivém prostředí, můžete najít i zvířata, která už ve volné přírodě

Během prohlídky František Příbrský a jeho kolegyně Lucie Čížmářová prohlížejí v záchranném centru na Sumatře outloně, který byl zabaven na ilegálním trhu ze zvířaty. Foto: archiv Františka Příbrského

ani nežijí. Je známý i případ, kdy se pracovníci záchranného centra snažili najít na trzích v přírodě již vyhoubený druh ptáka, aby mohli získat poslední kusy a pokusit se je rozmnožit.

Musíte se jako ochránci do prostředí ilegálních trhů nějak infiltrovat?

Když chcete získat chráněné zvíře, musíte se s prodejci dát do řeči, získat jejich důvěru a oni vás pak někdy vezmou do skladu, kde právě tato zvířata mají. Když jsme se jednou do skladu dostali, nestačili jsme se divit. Byla tam spousta chráněných živočichů, bedny plné hadů, outloňů a podobně. Udělali jsme si díky tomu obrázek, jak to asi celé funguje.

Dá se odhadnout, kolik takových trhů v Indonésii je?

Každé velké město má svůj trh se zvířaty. Je jich tam skutečně hodně. Na kolika z nich ale koupíte i ohrožená zvířata, to se odhadnout nedá. V posledních letech se totiž ilegální trh se zvířaty z velké části přesunul na internet, kde je to pro překupníky mnohem bezpečnější.

Proč si lidé outloně kupují?

Ve většině případů jako domácí mazlíčky. Je to malé zvíře s velkýma očima, vypadá jako miminko, je roztomilý. Spousta lidí ho chce mít doma. Odchytávají se ve velkém a prodávají do celého světa, zájem o ně je v Japonsku, Číně, Rusku, Arabských emirátech i v Evropě. Často je zabíjejí i farmáři, vyskytují se totiž na okrajích lesů a často jsou ve střetu s člověkem. Někteří lidé je kupují i kvůli černé magii. V Indonésii spousta lidí věří duchům, léčitelství a podobně... Věří, že když hodíte kosti outloně někomu před dům, proklejete ho. Ale to samozřejmě není ten zásadní problém.

Jak velká je populace outloňů v Indonésii?

Celková populace outloňů prokazatelně klesá, ale její přesná velikost se dá těžko odhadnout, dokonce se ještě přesně neví, v jakých oblastech se všude vyskytují. Patří mezi ohrožené druhy, a pokud bude tento trend pokračovat, za několik desítek let by mohli z přírody zmizet úplně.

Jakým konkrétním aktivitám se vaše nadace věnuje?

Postavili jsme záchranné centrum s klinikou, je tu i veterinář, máme rehabilitační a karanténní klece. Nechybí zázemí pro pracovníky. Moderní ochrana přírody se ale nedá dělat bez vzdělávání, takže se věnujeme i osvětě. Proto jsme postavili environmentální školu, kam chodí třikrát týdně místní děti učit se anglicky o přírodě. Je to jedna z cest, jak se pokusit chránit zdejší přírodu a motivovat děti, aby o ni měly zájem. Dále jsme postavili knihovnu v terénní oblasti, kam jsme ve spolupráci s organizací Green-books dodali environmentální knížky. Děláme i přednášky na školách a v neposlední řadě pracujeme s místními komunitami, které podporujeme v jejich projektech. Nedávno jsme se například pokoušeli pomoci řešit jedné vesnické problémy s plas-

„Ve většině případů si lidé outloně kupují jako domácí mazlíčky. Je to malé zvíře s velkýma očima, vypadá jako miminko, je roztomilý. Spousta lidí ho chce mít doma.“

František Příbrský

ty. Vymysleli jsme, jak místní mohou redukovat a třídít odpad a posléze ho prodávat jiné organizaci ve větším městě. Přivydělají si tím a ještě si vyčistí vesnici. Odpadové hospodářství na Sumatře totiž nefunguje tak, jak jsme zvyklí u nás. V rámci pomoci komunitám začínáme podporovat i místní farmáře v produkci kávy. Vypěstují kvalitní kávu šetrnou k prostředí a my ji poté od nich vykoupieme za lepší cenu, než by dostali na trhu. Pak ji budeme dále distribuovat jako „eco friendly“ kávu. Jednou z podmínek však je, že nesmějí lovit a zabíjet outloně ani další chráněná a ohrožená zvířata v blízkosti svých farem.

Zajímavá myšlenka. Asi jako ta, že jste v nadaci zaměstnali dva bývalé lovce outloňů. Je to tak?

Ano. Byli to dva kluci, kteří byli velmi šikovní v lese, k lovu je motivovala finanční odměna překupníka, jenž v té oblasti působil. Na pozvání našeho kamaráda, s kterým jsme dříve spolupracovali, jsme se s nimi setkali a zjistili, že to nejsou žádní démoni, kteří by chtěli vyvraždit všechna zvířata v Indonésii. Jen prostě dostali příležitost vydě-

lat si více peněz a využili ji. Ve finále jsme zjistili, že mají ta zvířata rádi, tak jsme je zaměstnali jako terénní pracovníky a průvodce. Až budeme vypouštět naše rehabilitované outloně, budou za nimi chodit a pozorovat, jak se jim daří. Je to takový příběh, jak z pytláka udělat ochránce.

Kdo vaši nadaci na Sumatře financuje?

Primárním zdrojem příjmů jsou pro nás české zoologické zahrady (Ostrava, Liberec, Olomouc, Hodonín, Jihlava) a jedna polská (Wrocław), další připojení zvažují. Bez nich bychom vůbec nemohli existovat. Spousta lidí si myslí, že zoo je jen místo, kde jsou zvířata zavřená v kleci, a oni se sem na ně půjdou podívat. Tak už to ale dnes není. Primárním cílem zahrad je podporovat ochranu přírody, ať už tím, že chovají zvířata a snaží se vytvořit záložní populaci pro případ, kdyby byla v přírodě vyhubena, což se v minulosti již několikrát stalo a mláďata ze zoo byla zdarma poskytnuta k návratu druhu do dané oblasti, nebo tím, že podporují projekty přímo v místech, kde zvířata žijí. Co se týče financování nadace, máme samozřejmě i firemní a soukromé dárcy nebo využíváme vypsaných grantů.

Překvapilo mě, že jste mezi zoologickými zahradami nejmenoval tu ústeckou. Proč?

Ústecká zoo podporuje jiný projekt - záchranu Balikapanského zálivu, takzvanou zátoku nosatých opic, kde žije populace primátů kahau nosatých. Podle mě navíc ústecká zahrada potřebuje čas, aby se oprostila od problémů posledních let, kdy ze špičky mezi velkými českými zahradami spadla až na chvost. Bylo by fajn, kdyby ji politická garnitura nechala fungovat, tak jak potřebuje, aby se tam ředitel neměnil každý rok a získala více finanční podpory. Jedině tak je šance, že se zase zvedne a nebude muset řešit existenční problémy.

Jaký je vůbec cíl vaší nadace?

Fakta

František Příbrský (31 let)

- Narodil se v Ústí nad Labem, kde dodnes žije.
- Po střední škole, kde studoval aplikovanou informatiku, se stal bakalářem v oboru informační systémy na Přírodovědecké fakultě UJEP. U počítačů ale nezůstal a vystudoval magisterský obor zájmové chovy zvířat na ČZU v Praze.
- Nyní pracuje jako terénní zoolog a in-situ koordinátor u ostravské zoo a věnuje se projektům na záchranu zvířat a potírání nelegálního obchodování se zvířaty.
- V roce 2015 se stal spoluzakladatelem nadace Kukang (česky outloň), jejímž cílem je spolupráce s místními vládními agenturami na vymáhání zákonů na ochranu outloňů, provoz záchranného a rehabilitačního centra, zvyšování povědomí o nelegálním obchodu se zvířaty a vybudování indonéského týmu, který bude řešit většinu ochranných aktivit spojených s outloni.
- Ve volném čase se rád věnuje sportu, především golfu a futsalu. Hraje za ústecký amatérský oddíl FSC Tygřici, s kterým společně s libereckou zoo uspořádal v roce 2014 turnaj na podporu outloňů.

Zcela vymýt obchod se zvířaty asi nepůjde...

Naším cílem je redukovat obchod se zvířaty a zachovat je v přirozeném prostředí. Mým snem je, aby nadace vyrostla do samostatnosti, finanční i personální. Aby ji za pár let řídili Indonésané. Já bych pak zůstal jen ve správní radě a vše sledoval zpozvzdálí, mohl bych se více věnovat dalším projektům. Každodenní problémy Kukangu by časem měli převzít místní lidé, aby si přímo oni chránili svou přírodu.

Spustili jste i internetovou kampaň „I Am Not Your Toy“. Co je jejím cílem?

Jak už překlad názvu „nejsem tvoje hračka“ naznačuje, je zaměřená na to, že se spousta lidí vyfotí s outloněm a sdílí to na sociálních sítích. Outloni mají automatický úchopový reflex, a cokoliv jim dáte do ruky, to drží. Když pak vidíte outloně s deštníčkem nebo vidličkou, vypadá to roztomile... A v tom je problém. Outloni jsou totiž divoká zvířata, která nemají ráda lidi, a ještě k tomu jsou jedovatí. Je to jediný jedovatý primát na světě. Když vás kousne, může se jed dostat do krevního oběhu, alergie může dostat i anafylaktický šok. Mají ostré zuby, a proto jim je překupníci nebo obchodníci často vytrhávají, aby nemohli svého nového majitele nebo člověka, který se s nimi chce fotit, pokousat. Pak ale často dostanou infekci a většina z nich umře. Kampaň se tedy snaží vysvětlit lidem, aby ty fotky na internetu nesdíleli a nepodporovali tím obchod s outloni jako s domácími mazlíčky. Kdo to sdílí, nevědomě vytváří poptávku. Když to udělá normální člověk, není to tak velký problém, ale když to v Americe udělala například Rihanna, vidělo to několik milionů lidí. A to už problém je. V Česku se to loni stalo rapperovi Rytymosovi. Možná to ten člověk ani neví, ale díky němu poptávka roste.

V Česku jste pomáhal rozjet i projekt Ukradená divočina. O co se jedná?

Jde o kampaň, která má své webové stránky, kde jsou popsány druhy zvířat, s kterými se u nás a v Evropě obchoduje. V rámci toho vznikla i výstava fotografií Lucie Čížmářové, na které jsou k vidění části těl zvířat a produktů z nich, které byly zabaveny na území ČR. K vidění je v současnosti v 11 českých a slovenských zoo, na pěti školách, na Krajském úřadě Středočeského kraje a v minulosti byla i na konferencích, Dnech NATO v Ostravě a podobně. Možná se to někomu nezdá, ale obchod se zvířaty je propojený, exempláře z Asie se posílají do Evropy a naopak, protože je tady lidé chtějí. Nedá se proto říci, že co se děje v Indonésii, se nás netýká.

V kleci Snímek zachycuje samce outloně vážavého v kleci těsně předtím, než byl na ilegálním trhu zabaven. Foto: archiv Františka Příbrského